

ΑΘΗΝΑ – πρωτεύουσα της Ελλάδας

Η **Αθήνα** είναι η πρωτεύουσα της Ελλάδας και της Περιφέρειας Αττικής. Βρίσκεται στη Στερεά (Κεντρική) Ελλάδα και αποτελεί το σημαντικότερο οικονομικό, πολιτιστικό και διοικητικό κέντρο της χώρας. Πήρε το όνομά της από την θεά Αθηνά που ήταν και η προστάτιδά της. Η Αθήνα σήμερα είναι μία σύγχρονη πόλη αλλά και διάσημη, καθώς στην αρχαιότητα ήταν πανίσχυρη πόλη-κράτος και σημαντικότερο κέντρο πολιτισμού. Μαζί με τη Ρώμη θεωρείται μια από τις ιστορικές πόλεις της Ευρώπης. Είναι γνωστή σε όλο τον κόσμο για τα ιστορικά της μνημεία που διασώθηκαν στο πέρασμα των αιώνων.

Η Αθήνα καλύπτει το **λεκανοπέδιο** που περιβάλλεται από τα όρη Αιγάλεω, Πάρνηθα, Πεντέλη και Υμηττό. Ο συνολικός πληθυσμός αποτελεί το 1/3 του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδος και ανέρχεται σύμφωνα με την απογραφή του 2021 ξεπερνάει τα τέσσερα εκατομμύρια. Το υψόμετρο στο κέντρο της πόλης υπολογίζεται σε 20 μέτρα από τη στάθμη της θάλασσας. Η **ανεξέλεγκτη δόμηση** έχει οδηγήσει στην καταστροφή όλων σχεδόν των ποταμών του λεκανοπεδίου Αττικής (Κηφισός, Ιλισός), οι οποίοι εξαφανίστηκαν. Μαζί με την **αποδάσωση**, είναι η αιτία μεγάλων πλημμυρών που πλήττουν την πόλη κατά τις πολύ βροχερές μέρες.

Πρόκειται για μια πόλη αρκετά ακριβή (βρίσκεται σταθερά στις πρώτες δέκα θέσεις των πιο ακριβών πόλεων της Ευρωζώνης) με όμορφα μικρά πάρκα αλλά και πευκόφυτα δάση στα γύρω βουνά, η έκταση των οποίων μειώθηκε σημαντικά λόγω των πυρκαγιών κατά τους θερινούς μήνες. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει κάποια έργα ενώ η φιλοσοφία ανάπτυξης φαίνεται να ακολουθεί την αναπτυξιακή πορεία των λοιπών γνωστών μεγαλουπόλεων παγκοσμίως. Ωστόσο, χαρακτηριστική παραμένει η **έλλειψη ουρανοξυστών**, ποδηλατοδρόμων, πεζόδρομων και μεγάλων πάρκων.

Η Αθήνα απλώνεται στην κεντρική πεδιάδα της Αττικής, το λεγόμενο λεκανοπέδιο. Επειδή η Αθήνα έχει ουσιαστικά καταλάβει ολόκληρη την πεδιάδα είναι πολύ δύσκολο να επεκταθεί περαιτέρω λόγω των φυσικών συνόρων. Τα προάστιά της διαρκώς επεκτείνονται στα άκρα της πόλης.

Κλίμα

Το αττικό κλίμα είναι ξηρό και έχει ως αποτέλεσμα τα χαμηλά ποσοστά υγρασίας σχεδόν όλο το χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ευρύτερη περιοχή της Αθήνας κρατάει το ρεκόρ της υψηλότερης καταγεγραμμένης θερμοκρασίας στην Ευρώπη με 48,8 °C στις 10 Ιουλίου 1977 στην Ελευσίνα. Ενώ από την άλλη η χαμηλότερη θερμοκρασία που έχει συμβεί ποτέ στην πόλη της Αθήνας είναι αυτή των -17,1°C στις 28 Δεκεμβρίου του 1938.

Μυθολογία

Από τη μυθολογία είναι γνωστό ότι έχει το όνομα της θεάς της σοφίας, της Αθηνάς, μετά από τον αγώνα της με το Θεό της θάλασσας Ποσειδώνα για να φανεί το καλύτερο δώρο, που είχε καθένας για την πόλη αυτή. Ο πρώτος βασιλιάς της Αθήνας Κέκροπας, ο οποίος ήταν μισός άνθρωπος και μισός φίδι, έπρεπε να αποφασίσει ποιος θα ήταν ο προστάτης της πόλης. Οι δύο θεοί Ποσειδώνας και Αθηνά θα έκαναν από ένα δώρο στον Κέκροπα και όποιος του έκανε το καλύτερο δώρο αυτός θα γινόταν και προστάτης της πόλης. Εμφανίστηκαν και οι δύο μπροστά στον Κέκροπα και πρώτος ο Ποσειδώνας χτύπησε την τρίαινά του στο έδαφος και αμέσως εμφανίστηκε ένα ρυάκι με γάργαρο νερό. Αμέσως μετά η Αθηνά χτύπησε το δόρυ της στο έδαφος και εμφανίστηκε μια μικρή ελιά. Ο Κέκροπας παραξενεύτηκε αλλά και εντυπωσιάστηκε από το δώρο της Αθηνάς και αποφάσισε να διαλέξει το δώρο της και να γίνει αυτή προστάτιδα της πόλης. Έτσι πήρε και η Αθήνα το όνομα της. Όμως ο Ποσειδώνας θύμωσε που ο Κέκροπας δεν διάλεξε το δικό του δώρο και έτσι **καταράστηκε**

την Αθήνα να μην έχει ποτέ αρκετό νερό. Έτσι από τότε ξεκίνησε και το πρόβλημα της λειψυδρίας που ταλαιπωρεί καμιά φορά ακόμα και σήμερα την Αθήνα.

Ιστορία

Είναι γνωστό ότι υπήρχαν προϊστορικοί οικισμοί στην Αττική, αλλά από πότε ακριβώς πρωτοχρησιμοποιήθηκε το όνομα «Αθήνα» είναι άγνωστο. Οι κάτοικοι ήταν Ίωνες που εγκαταστάθηκαν στην αττική γη.

Ο γνωστός μύθος του Θησέα και του Μινώταυρου φανερώνει την ύπαρξη **σχέσης υποτέλειας** της Αθήνας προς τη Μινωική Κρήτη. Πατέρας του Θησέα ήταν ο Αιγέας, βασιλιάς των Αθηνών μέχρι το θάνατό του, οπότε και πέρασε ο θρόνος στο γιο του το Θησέα.

Κατά την Εποχή του Τρωικού Πολέμου η Αθήνα πήρε το μέρος των Μυκηνών, εκστρατεύοντας κατά της Τροίας με επικεφαλής το Μενεσθέα και σημαντική στρατιωτική και ναυτική δύναμη 50 πλοίων (άρα 1.650-2.750 άνδρες). Η παραγωγή κεραμικών, λαδιού, μελιού και κρασιού, καθώς και μαρμάρου από την Πεντέλη, σε συνδυασμό με την εμπορική δραστηριότητα, σηματοδοτούν την ύπαρξη μιας πλούσιας πόλης.

Πρώτος νομοθέτης της πόλης ήταν ο Δράκων, ο οποίος θέσπισε τον 7^ο αιώνα π.Χ. τους Δρακόντειους Νόμους, γραμμένους σε μαρμάρινες πλάκες. Οι νόμοι μάλιστα ήταν τόσο αυστηροί, που ο όρος «Δρακόντεια Μέτρα» δήλωνε μέτρα αμείλικτα και σκληρά. Τη νομοθεσία του Δράκοντος διαδέχθηκαν οι νόμοι του Σόλωνος. Βασικότεροι όλων ήταν **η κατάργηση της υποδούλωσης ελεύθερων πολιτών για χρέη και αναδασμός της γης**.

Γύρω στον 6^ο αιώνα π.Χ. στην Αθήνα επικράτησαν οι Αλκμεωνίδες, αριστοκρατικό γένος με σημαντικό ρόλο στην πολιτική και κοινωνική ζωή της πόλης, τους οποίους εξόρισε ο Πεισίστρατος. Μετά το θάνατο του Πεισιστράτου, ο Κλεισθένης, μεταρρυθμιστής των Αθηνών, εφάρμοσε **την Ισονομία**, ενώ παράλληλα νομοθέτησε υπέρ της ποινής του εξοστρακισμού.

Κατά την «Χρυσή Εποχή» της Ελλάδας από το 500 π.Χ. μέχρι το 300 π.Χ. η Αθήνα ήταν σημαντικό κέντρο πολιτισμού και διανοήσης στον ευρωπαϊκό χώρο. Είναι δε στις ιδέες και τις πρακτικές της αρχαίας Αθήνας αυτό που αποκαλούμε σήμερα «Δυτικός πολιτισμός». Φυσικά πολλές από αυτές εξήχθησαν κατά περιόδους και σε άλλες ελληνικές πόλεις-κράτη, ίσως και στη Ρώμη, όπου όμως επικράτησε μια ιδιόμορφη δημοκρατία (republic και όχι democracy). Πάντως οι δυο πόλεις είχαν σαφώς εμπορικές σχέσεις και επομένως και ενεργή ανταλλαγή ιδεών.

Η Αθήνα έστειλε βοήθεια 20 πλοίων (4.000 άνδρες) κατά την Ιωνική Επανάσταση, (499 π.Χ. - 493 π.Χ.). Αυτό αποτέλεσε την αφορμή για τις **περσικές εκστρατείες** κατά της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η Αθήνα απέκρουσε με επιτυχία την πρώτη περσική εκστρατεία. Η πόλη παρέταξε 10.000 οπλίτες στη Μάχη του Μαραθώνα. Κατά την εκστρατεία του Ξέρξη η πόλη παρέταξε 8.000 οπλίτες στη Μάχη των Πλαταιών και πολεμικά πλοία στη **ναυμαχία** της Σαλαμίνας.

Ο Περικλής ανέλαβε περί το 462-461 π.Χ. την ηγεσία της Αθήνας με απόφαση της Εκκλησίας του Δήμου και αφαίρεσε από τον ολιγαρχικών αποκλίσεων Άρειο Πάγο τη διοίκηση και τους υπαλλήλους. Η πολιτική του Περικλή **εδραίωσε** την αθηναϊκή ηγεμονία, αλλά σε μεγάλο βαθμό προκάλεσε την έναρξη του καταστροφικού για τον ελληνισμό Πελοποννησιακού πολέμου. Το 431 π.Χ. εισέβαλαν οι Σπαρτιάτες στην Αττική. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, λοιμός που ξέσπασε αφάνισε το ένα τέταρτο του πληθυσμού της Αθήνας. Σύμφωνα με υπολογισμούς θεωρείται ότι συνολικός πληθυσμός της ήταν 400.000 άτομα (συνυπολογίζοντας γυναίκες, λογικό αριθμό ανηλίκων, μετοίκους, ξένους και δούλους) κατά την κλασική εποχή. Η Αθήνα έχασε τελικά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο.

Από τότε η Αθήνα συνέχισε να είναι μια πλούσια πόλη και κέντρο πολιτισμού και γνώσης μέχρι την πρώιμη εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Διατήρησε τη φήμη της σαν πνευματικό κέντρο, φιλοξενώντας στις σχολές της προσωπικότητες που αργότερα πρωτοστάτησαν στην νέα Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, όπως τον αυτοκράτορα Ιουλιανό τον Παραβάτη. Όμως οι σχολές φιλοσοφίας έκλεισαν το 529 με σχετικό διάταγμα του αυτοκράτορα Ιουστινιανού, περίπου 200 χρόνια από τότε που η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αποδέχθηκε τον Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία.

Η Αθήνα στη συνέχεια έγινε σε σκιά εαυτού της, με αποτέλεσμα σταδιακά να μετατραπεί σε περιφερειακή πόλη, με μικρό πληθυσμό 20.000 κατοίκων. Ο ελληνισμός είχε υιοθετήσει στην συντριπτική του πλειοψηφία τον χριστιανισμό, πράγμα που οδήγησε στην μετατροπή του Παρθενώνα σε χριστιανικό ναό από ειδωλολατρικό, αφιερωμένο στην Παναγία.

Το 1458 η πόλη κατακτήθηκε από τους Τούρκους και περιήλθε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Μετά την Οθωμανική κατάκτηση η πόλη διεκδικήθηκε από τη Δημοκρατία της Βενετίας. Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων υπέστη μεγάλες ζημιές, ιδιαίτερα ο Παρθενώνας. Η Αθήνα ήταν μια μικρή μισοκατεστραμμένη πόλη (από τις πολιορκίες κατά τη διάρκεια του Αγώνα της Ανεξαρτησίας) όταν έγινε πρωτεύουσα του νέου Βασιλείου της Ελλάδος το 1833.

Αθήνα αρχές 20^{ου} αιώνα

Μετά την απελευθέρωση, με πρωτοβουλία του Βασιλιά Όθωνα, η Αθήνα γίνεται νέα πρωτεύουσα και το 1834 ανοικοδομείται από τον Κλεάνθη, τον Schubert και τον Leo von Klenze. Ως πρωτεύουσα του νέου ελληνικού κράτους και κέντρο των πολιτικών εξελίξεων. Τις επόμενες δεκαετίες η Αθήνα ανοικοδομήθηκε κατά τα πρότυπα σύγχρονης πόλης.

Η επόμενη φάση μεγάλης επέκτασης ήταν το 1923 μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, οπότε πολλές γειτονίες δημιουργήθηκαν, κυρίως άναρχα, από πρόσφυγες της Μικράς Ασίας.

Κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η πόλη κατακτήθηκε από τους Γερμανούς και ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια του πολέμου υπέφερε πάρα πολύ και υπέστη μεγάλες καταστροφές.

Μετά τον πόλεμο η πόλη άρχισε ξανά να μεγαλώνει, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του '60 οπότε παρατηρήθηκε έκρηξη στην οικοδομική δραστηριότητα, με την ανέγερση πολλών πολυκατοικιών τόσο στο κέντρο όσο και στα προάστια της Αθήνας.

Η πόλη έγινε θέατρο πολυάριθμων κινημάτων και πραξικοπημάτων για περισσότερα από 50 χρόνια, από το στρατιωτικό κίνημα στο Γουδί (1909), τα πολυάριθμα κινήματα του ελληνικού μεσοπολέμου έως το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου του 1967. Εδώ επίσης αποκαταστάθηκε η κοινοβουλευτική δημοκρατία μετά την πτώση της Χούντας το 1974.

Η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981 έφερε καινούργιες επενδύσεις στην πόλη, μαζί όμως με προβλήματα κυκλοφοριακού και ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η χρήση καταλυτικών οχημάτων βελτίωσε κατά πολύ την ποιότητα της ατμόσφαιρας, χωρίς ωστόσο να λυθεί οριστικά το πρόβλημα που στον 21ο αιώνα. Η κατασκευή του κέντρου βιολογικού καθαρισμού, όπου γίνεται η **επεξεργασία των λυμάτων** της Αθήνας, βελτίωσε **βραχυπρόθεσμα** την ποιότητα των θαλασσών και των παραλιών της Αττικής.

Το κέντρο της αρχαίας πόλης εντοπίζεται γύρω από την περιοχή της Ακρόπολης, στο Θησείο και την Πλάκα. Οι περιοχές αυτές σήμερα, πέρα από τον τουριστικό τους χαρακτήρα, αποτελούν και τις πιο ακριβές ζώνες του κέντρου (μαζί με το Σύνταγμα και το Κολωνάκι κάτω από το λόφο του Λυκαβηττού). Το ιστορικό κέντρο των Αθηνών εντοπίζεται σε αυτή τη ζώνη, μαζί με το Μοναστηράκι, το οποίο αποτελεί δημοφιλή τουριστικό και εμπορικό προορισμό για τους επισκέπτες.

Η Αθήνα είναι διοργανώτρια πόλη των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων της σύγχρονης εποχής (1896). Στα νεότερα χρόνια διοργάνωσε και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Το παλαιό κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών στην Λεωφόρο Πανεπιστημίου είναι ένα από τα πιο καλαίσθητα κτίρια των Αθηνών μαζί με το κτίριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης και την Ακαδημία Αθηνών. Τα τρία αυτά κτίρια, τα λεγόμενα ως «Τριλογία των Αθηνών», κατασκευάστηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα. Αρκετές από τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των πανεπιστημίων έχουν μεταφερθεί σήμερα στην Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου. Μία ακόμα σπουδαία ακαδημαϊκή σχολή της Αθήνας είναι το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (Ε.Μ.Π.), ένα από τα σημαντικότερα τεχνικά ιδρύματα της Ευρώπης.

Δημογραφία

Το πολεοδομικό συγκρότημα των Αθηνών είχε πληθυσμό 4.017.000 κατοίκους το 2008, αριθμός ο οποίος αντιπροσωπεύει πάνω από το ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας. Ο μόνιμος πληθυσμός του συγκροτήματος φτάνει τους 4.340.634 κατοίκους. Ο πιο κάτω πίνακας δείχνει παραστατικά την αύξηση του πληθυσμού. Ο πληθυσμός του μητροπολιτικού συγκροτήματος εμφανίζει τις παρακάτω διακυμάνσεις:

Πληθυσμιακή Εξέλιξη Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας						
Χρονολογία	Πληθυσμός	Έκταση	Πυκνότητα Πληθυσμού	Προστιθείς Πληθυσμός	Νέα Αύξηση Πληθυσμού	Συνολική Αύξηση
1853	30.600 κάτοικοι	412 χμ ²	74 κάτοικοι/χμ ²	+30.600 κάτοικοι	-	-
1879	65.500 κάτοικοι	412 χμ ²	159 κάτοικοι/χμ ²	+34.900 κάτοικοι	+114%	114%
1896	123.000 κάτοικοι	412 χμ ²	298 κάτοικοι/χμ ²	+57.500 κάτοικοι	+87,8%	201,7%
1925	443.000 κάτοικοι	412 χμ ²	1.075 κάτοικοι/χμ ²	+320.000 κάτοικοι	+260,1%	462%
1940	1.117.792 κάτοικοι	412 χμ ²	2.713 κάτοικοι/χμ ²	+674.792 κάτοικοι	+152,32%	614,32%
1951	1.376.202 κάτοικοι	412 χμ ²	3.340 κάτοικοι/χμ ²	+ 258.410 κάτοικοι	+23,12%	637,43%
1961	1.848.179 κάτοικοι	412 χμ ²	4.369 κάτοικοι/χμ ²	+ 471.977 κάτοικοι	+34,29%	671,72%
1971	2.542.349 κάτοικοι	412 χμ ²	6.170 κάτοικοι/χμ ²	+694.170 κάτοικοι	+27,30%	699,02%
1981	3.038.245 κάτοικοι	412 χμ ²	6.189 κάτοικοι/χμ ²	+495.896 κάτοικοι	+19,5%	718,525%
1991	3.072.992 κάτοικοι	412 χμ ²	7.458 κάτοικοι/χμ ²	+34.747 κάτοικοι	+1,14%	719,66%
2001	3.165.823 κάτοικοι	412 χμ ²	7.599 κάτοικοι/χμ ²	+92.831 κάτοικοι	+3,02%	722,68%

Από το 2000 και μετά άρχισε μεγάλη οικοδομική ανάπτυξη και στα Μεσόγεια, κυρίως λόγω του αεροδρομίου Ελευθέριος Βενιζέλος. Έτσι στα Μεσόγεια τώρα κατοικούν περίπου 300.000 κάτοικοι.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η σύγχρονη πόλη της Αθήνας αποτελείται από την συνένωση πολλών μικρότερων πόλεων και χωριών που επεκτάθηκαν για να συνθέσουν μία μεγάλη ενιαία πόλη· η επέκταση αυτή συνέβη τον 20ό αιώνα. Το συγκρότημα της Αθήνας αποτελείται από πολλούς, ο μεγαλύτερος των οποίων είναι ο Δήμος Αθηναίων.

Οδικό Δίκτυο Αττικής

Τα τελευταία χρόνια έγινε εκσυγχρονισμός του οδικού και του σιδηροδρομικού δικτύου. Ο Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος λειτουργεί σε συνάρτηση με τις υπόγειες γραμμές του Μετρό έπειτα από

την ανάπλασή του, ενώ το Τραμ συνδέει τους παράκτιους δήμους με το κέντρο της πόλης. Από το 2004 ενώνεται με το Διεθνές Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος» μέσω του κλειστού αυτοκινητοδρόμου της Αττικής Οδού. Είναι η πρώτη ελληνική πόλη που εξυπηρετείται από το Μετρό.

Στην Αθήνα κυκλοφορεί και μεγάλος αριθμός ταξί (σε κίτρινο χρώμα). Τα ταξί της Αθήνας θεωρούνται φθηνότερα σε σύγκριση με αυτά της Ευρώπης.

Ο αερολιμένας της Αθήνας είναι το Διεθνές Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος στην πόλη των Σπάτων, ανατολικά της Αθήνας, που εγκαινιάστηκε το 2000. Η πρόσβαση στο αεροδρόμιο γίνεται μέσω οδικής σύνδεσης καθώς και σιδηροδρομικής γραμμής. Επιπλέον, η Αθήνα διαθέτει τον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό της Ελλάδας (Σταθμός Λαρίσης).

Το μετρό της Αθήνας έχει τρεις γραμμές οι οποίες επισημαίνονται στους χάρτες με διαφορετικά χρώματα. Η πράσινη γραμμή αφορά το παλαιότερο κομμάτι του δικτύου (ΗΣΑΠ) που συνδέει τον Πειραιά με την Κηφισιά μέσω του κέντρου της Αθήνας. Οι υπόλοιπες δύο γραμμές κατασκευάστηκαν κατά την δεκαετία του '90 και τέθηκαν σε λειτουργία το 2000.

Το δίκτυο των λεωφορείων αποτελείται από θερμικά οχήματα (ντιζελοκίνητα και φυσικού αερίου) καθώς και από ηλεκτροκίνητα τρόλεϊ.

Το νέο δίκτυο του τραμ συνδέει το κέντρο της Αθήνας (πλατεία Συντάγματος) με τη Βούλα και το Νέο Φάληρο μέσω δύο γραμμών. Ο προαστιακός σιδηρόδρομος συνδέει το Διεθνές Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος με τον Σταθμό Λαρίσης, τον Πειραιά και το Κιάτο.

Υδρευση

Μετά τη φυγή των Τούρκων, η κυβέρνηση της χώρας αντιμετώπισε το βασικό αυτό πρόβλημα της ύδρευσης. Με έρανο που έγινε επισκέυασε το υδραγωγείο, αλλά λόγω της αύξησης του πληθυσμού αποφασίστηκε το 1892 να γίνει τεχνητή λίμνη στο Μαραθώνα. Με το φράγμα του Μαραθώνα λύθηκε ως ένα σημείο το πρόβλημα της ύδρευσης της Αθήνας. Αργότερα όμως, με την ολόένα και περισσότερο ανάπτυξη της πόλης, η ποσότητα του νερού της τεχνητής λίμνης δεν ήταν αρκετή για την ύδρευση της πρωτεύουσας. Εκτελέστηκαν έργα ύδρευσης από τη λίμνη Υλίκη, αλλά και πάλι το πρόβλημα ύδρευσης δεν λύθηκε. Τα τελευταία χρόνια κατασκευάστηκε το φράγμα του Μόρνου και τροφοδότησε την Αθήνα με νερό.

Ηλεκτροφωτισμός και ενέργεια

Ο αρχικός φωτισμός της πόλης ήταν με δαδιά, λυχνάρια και φανάρια του λαδιού, που διατηρήθηκε και τα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση από την τουρκοκρατία.

Το 1835 κρεμάστηκαν φανάρια λαδιού στα κεντρικά σημεία της πόλης, που αρχικά ήταν 5-10 και το 1850 έφτασαν τα 200.

Τα φανάρια αυτά αντικαταστάθηκαν με λάμπες πετρελαίου, που το 1862 τις αντικατέστησε το φωταέριο. Ο φωτισμός της Αθήνας με ηλεκτρισμό άρχισε το 1889.

Τηλεφωνία και ραδιοφωνία

Ο τηλεγράφος έγινε γνωστός στην Αθήνα το 1859 και το μήνα Φεβρουάριο του ίδιου χρόνου έστειλαν στην Κωνσταντινούπολη από την Αθήνα το πρώτο τηλεγράφημα. Μετά την εφεύρεση του Μπελ, η Αθήνα και ο Πειραιάς είχαν δίκτυο τηλεφωνικής επικοινωνίας με τα πρώτα γραφεία τηλεφώνων. Το 1908 εκπαιδεύτηκαν οι πρώτες Ελληνίδες τηλεφωνήτριες και το 1926 έγινε η πρώτη σύνδεση Αθήνας-επαρχιών.

Το πρώτο ραδιοφωνικό κέντρο ιδρύθηκε τις 26 Μαρτίου 1938. Το κέντρο ονομάστηκε Ε.Ι.Ρ. (Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας) με τρεις σταθμούς στην Αθήνα και εξέπεμπε για όλη τη χώρα. Το ραδιόφωνο διαδόθηκε σε όλα τα σπίτια και αποτελούσε τη κυριότερη ψυχαγωγία για τους ανθρώπους.

Σήμερα εκτός από τους κρατικούς σταθμούς, λειτουργούν και πολλοί ιδιωτικοί σταθμοί που υπάγονται στην ελεύθερη ραδιοφωνία.

Τηλεόραση

Το 1965 ιδρύθηκε και ο πρώτος σταθμός τηλεόρασης που σήμερα λειτουργεί με την ονομασία Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (Ε.Ρ.Τ.).

Πλατείες και ελεύθεροι χώροι

Η Αθήνα διαθέτει πολλές πλατείες. Απ' αυτές η κεντρικότερη είναι η **πλατεία Συντάγματος**, που πήρε το όνομά της από τη εξέγερση του στρατού και του λαού και τη συγκέντρωση που έγινε σ' αυτή το 1843 (3 Σεπτεμβρίου). Η συγκέντρωση αυτή του στρατού και του αθηναϊκού λαού πέτυχε την αποδοχή του Συντάγματος από τον Όθωνα και την ψήφισή του την επόμενη χρονιά από την Εθνοσυνέλευση.

Η **πλατεία Ομόνοιας**, η κεντρικότερη πλατεία της πόλης απ' όπου διέρχονται Μετρό και ηλεκτρικός αναπλάστηκε πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες.

Άλλες πλατείες είναι: η **πλατεία Κλαυθμώνος**, η **πλατεία Κοτζιά** (Δημαρχείου ή Εθνικής Αντίστασης) με το Δημαρχείο, η **πλατεία Μοναστηρακίου**, η **πλατεία Εξαρχείων** κ.ά.

Σημαντικοί κήποι και πάρκα της Αθήνας είναι:

Ο **Εθνικός Κήπος**, δίπλα στη Βουλή, που έχει έκταση 150 στρέμματα και δημιουργήθηκε στα χρόνια του Όθωνα, το 1842. Είναι γεμάτος από άγρια και ήμερα δένδρα, θάμνους, λουλούδια και στολισμένος με τεχνητές λιμνούλες που έχουν υδρόβια φυτά και κύκνους.

Συνέχεια του Εθνικού Κήπου είναι ο κήπος του Ζαπτείου, που δημιουργήθηκε το 1887, με έκταση 130 στρέμματα. Έχει διάφορα είδη δένδρων και φυτών, ένα σιντριβάνι με πολύχρωμα φώτα και το μέγαρο του Ζαπτείου, όπου γίνονται διάφορες εκθέσεις.

Το άλσος του **Πεδίου του Άρεως**. Ο δεύτερος πνεύμονας πράσινου της Αθήνας με ψηλά δένδρα, λουλούδια και λίμνες, με φαρδείς δρόμους και πλατείες, με το ψηλό άγαλμα της Αθηνάς και δυο μικρά εκκλησάκια.

Λεξιλόγιο

Εύρωστος, -η, .ο

Το επίνειο

Η πολεοδομία, ο πολεοδόμος, το πολεοδομικό συγκρότημα

Το άστυ, αστικός, αστικοποιημένος

Το προάστιο – ο προαστιακός

Η οικοδομή – ο οικοδόμος – η ανοικοδόμηση

Ο ουρανοξύστης

Η κυκλοφορία – το κυκλοφοριακό πρόβλημα – καταλυτικά οχήματα

Η ατμοσφαιρική ρύπανση

Το λύματα – ο βιολογικός καθαρισμός

Η πυρκαγιά

Το ορυχείο / το μεταλλείο – ο μεταλλωρύχος

Ο αναδασμός γης